

Toimittajakoulutuksen neuvottelukunta 7.10.2005 SSKH

Läsnä

Anja Arstila-Paasilinna	Opetusministeriö (saapui klo. 14.10)
Matti Ahtomies	Aikakausilehtien liitto
Jaana Hujanen	Jyväskylän yliopisto
Jarmo Häkkinen	Suomen Journalistiliitto
Maarit Jaakkola	TAY
Kaarina Karttunen	Yleisradio
Petteri Kauppinen	VTA
Heljä Korpijoki	SOL
Kaarle Nordenstreng	Tampereen yliopisto
Hannu Ollikainen	Talentum media/ALL
Merja Salo	TAIK
Fredrik Sonck	SSKH/Helsingin yliopisto
Sinikka Torkkola	Viestintätieteiden yliopistoverkosto
Maija Töyry	TAIK
Hannu Vanhanen	Tampereen yliopisto
Henrika Zilliacus-Tikkanen	SSKH/Helsingin yliopisto
Ullamaija Kivikuru	SSKH/Helsingin yliopisto (pj.)
Tom Moring	SSKH/Helsingin yliopisto (kirjuri)

Työjärjestys:

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.15.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja, tarkastus ja hyväksyminen

Hyväksyttiin sellaisenaan.

3. Ilmoitusasiat

- Häkkinen: Journalismin päivät on pidetty. Osallistujamäärä oli iso yllätys, alustajineen 900. Tilaisuus oli menestys. Vastaava järjestetään todennäköisesti vasta kahden vuoden kuluttua.

- Zilliacus-Tikkanen: Yhteispohjoismainen opiskelijakysely on lähdössä kentälle. Tarkoitus on kartoittaa alaa, opiskelijoiden taustoja, motivaatiota jne.
- Nordenstreng: Tampereen journalistikoulutuksen juhluvuoden vietto aloitettiin lokakuussa kansainvälisellä seminaarilla. Suuri tilaisuus järjestetään ensi vuonna (todennäköisesti syyskuun lopussa 2006). Juhlavuoteen liittyy koulutuksen historiaa käsittelevä seminaari. KN jakoi Toimitustyö-julkaisun näköiskopioita.
- Nordenstreng jakoi Maarit Similän muistion toimittajakoulutuksen opiskelijavalintayhteistyöstä (liite). KN ehdotti että asiaa käsitellään seuraavassa kokouksessa. Opetusministeriö haluaa vähentää sisänpääsykokeiden määrää. Mm. kauppakorkeakoulusektorilla on jo valtakunnallinen haku.
- Kivikuru: North-South-mobility-ohjelma on lähtenyt käyntiin. Kolme opiskelijaa Afrikasta vieraili keväällä SSKH:ssa, kolme Suomesta (Tre, JY ja SSKH) harjoitteli kesällä Namibiassa. Korjaamisen varaa on rahoituksessa (stipendit liian pieniä), muuten onnistunut. Projekti jatkuu ensi vuonna.
- Korpijoki: TAKO-päivä järjestetään yhdessä (SJL ja VTA). TYKY-toiminnasta, esittely. 13.10.2005.

4. Aikakauslehtialan koulutus

Asiaa ovat valmistaneet Petteri Kauppinen, Hannu Ollikainen, Matti Ahtomies ja Maija Töyry). Matti Ahtomies esitteli alaa kuvaavan kartoituksen (esitys liitteenä PPT). Kauppinen totesi, että VTA on esitellyt muistion koulutustarpeistaan. Ahtomies kertoi, että keväällä kuulutettu aikakauslehtijournalismin professuuri odottaa, kunnes tiedetään miten koulutus lähtee liikkeelle.

Puheenjohtaja totesi Arstila-Paasilinnan (ei paikalla tässä vaiheessa) ilmoittaneen, että neuvottelukunnan lähettämä kirje aikakauslehtikoulutuksesta ei ole edennyt, koska OPM odottaa ESR-selvityksen valmistumista.

Vanhanen esitteli aikakauslehtijournalismin opetusta TaY:ssa (liite). Vanhasen mukaan al-journalismi on ollut kuvioissa koko ajan. Visuaalisen journalismin ja sitä edeltäneen elektronisen journalismin ohjelmissa ovat reportaasit mukana, myös web-reportaasit. Tuotantobusiness-puoli on ollut Tampereella vähemmän esillä. Sitä tulee lisätä.

Keskustelussa todettiin, että EU:n rahoittama Euroreporter-projekti liittyi aikanaan tähän. Kansainvälinen yhteistyö sopisi hyvin mukaan.

- Nordenstreng: Tampereella ei ole tietoisesti haluttu lokeroita al-journalismia erilliseksi, koska viikonloppuliitteet ym. osoittavat että saman tyyppistä journalismia on muuallakin. Liikeala-aspekti on kiistatta tarpeen. Journalismikoulutuksen potentiaaliset työmarkkinat on alustavasti kartoitettu. Sanomalehtiala suurin, radio/TV toinen, aikakauslehtiala kolmas, vasta sen jälkeen tiedottajat ja kuvaajat. Kuvakoulutusta jo on, joten ollaan avoimin mielin keskustelemassa jatkosta.

- Töyry: TAIK:ssa täydennyskoulutuspuolella aloitettu koulutusta työssä olevien ihmisten kanssa. 2,5 vuotinen kehityshankeluontoinen koulutus on liikkeellä toisella kierroksella. Tarve on suuri. Alalla on osaamista, mutta se on osaksi 'mykkää'. Myös kirjoittavan toimittajan työhön koulutetaan (1,5 vuotta), ja vuodenvaihteessa alkaa uusi kurssi. Monitieteinen opetusala putoaa väliin helposti. Yhteistä konseptia ei ole, kun alan erikoisuus on erilaisuus. Journalismin lähtöisyys on ydin.

- Zilliacus-Tikkanen: Ruotsinkielisellä puolella on useita vuosia ollut "Tidskriftsprojektet"-niminen hanke, viime syksynä klinikka-muotoisena. Koulutus on ollut hyödyllistä ja arvostettua. Eeva Jais-Nielsen Ruotsista on tehnyt Tidskriftsdesign-kirjan. Hänet yritetään saada Helsinkiin luennoimaan keväällä.

- Hujanen: Jyväskylässäkin journalistiikka ja uutistoiminta ovat perustana, mutta eri lajityyppejä on käsitelty laajemmin. Väitöskirjatekijöissä on sellaisia jotka ovat olleet kiinnostuneita luovasta kirjoittamisesta ja tutkivat sitä. Esimerkiksi segmentointi, brändi ja RISK-analyysi ovat samanlaisia kuin sanomalehtipuolella. Kivikuru totesi, että narratiivisia aineksia liittyy myös nykyiseen uutisjournalismiin.

Opetusministeriö ei nykyään anna korkeakouluille rahaa maisteriohjelmia varten, vaan varojen pitää tulla laitosten budjettien sisältä. Keskusteltiin siitä, voiko ala yhdessä tehdä jotain, ESR-rapporttia odotellessa.

- Kauppinen: Valtaosa al-alan työvoimasta tulee muista aineista, joten maisteritason koulutus olisi hyvä. Odotukset ESR-raporttia kohtaan ovat ehkä ylisuuret. Alue on valtava, raportti jää pakostakin yleisluontoiseksi. Alalle pyrkii valtavasti opiskelijoita, pääaineilijoiksi, sivuaineopiskelijoiksi, ammattikorkeareittii tai muutoin. Nyt pitäisi pohtia yhdessä opetuksen rakenteita ja ammatin vaatimuksia. Kivikuru korosti, että uusien rakenteiden pohdinnan tulisi tapahtua Bologna-rakenteen sisällä, koska se on juuri saatu valmiiksi.

Nordenstreng jatkoi Kauppinen teemasta, joka hänestä kuuluu luontevasti Bolognan jatkotoimenpiteisiin. Ns. 'hattumallia' pitäisi kehittää. Siinä journalismi tulee opintojen loppupäässä hattuna mukaan toisen alan opintoihin. Tampereella harkitaan luopumista laajasta sivuainekoulutuksesta, jolloin voidaan siirtää resursseja maisterikoulutukseen, jossa hattukin toteutuisi. Täydennyskoulutuksen käsite tulossa uudelleen mietittäväksi Bolognan jälkeen, kun laitokset haluavat integroida täydennyskoulutuksen omaansa. Nordenstreng päätyi kolmeen johtopäätökseen:

1) oppilaitosten välinen keskustelu on tarpeen (kolme jk-opetusyksikköä, TAIK ja ehkä Lappi);

2) kauppakorkeakoulupuoli on saatava mukaan (Helsingin kauppakorkeakoulu, Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu).

3): Kehäkolmosyndroomaa ei tarvitse potea. Yksikköjä voi perustaa yhteisesti, ja ne voivat sijaita esim. Helsingissä. Suoritukset olisi silti saatava eri oppilaitosten piikkiin. Aikaa on noin vuosi suunnitteluun.

- Ollikainen: Kuudes vuosi on alkamassa aikakauslehtiprojektissa. Al-väki on huolissaan siitä miten aikakauslehtiopetus sopii alan yleiseen kehitykseen. Maisterikoulutuksen volyymi on rajallinen (n. 30 henkilöä) eikä heilauta kenttää mihinkään suuntaan. Aikakauslehtiala pyrkii sellaiseen ratkaisuun, joka kumpuaa alan kokemuksesta. Maisteriohjelma-nimike ei ole kynnyskysymys. Hallinnollisesti se on ehkä vanhentunut termi, mutta saman tasoiseen koulutukseen tulee pyrkiä. Koulutuksen ympärille on helpompi rakentaa tutkimusta ja jatkokoulutusta. Uusmediakoulutus on päässyt hyvin lentoon, kun taas aikakauslehtiasia on jumissa. Ahtomies huomautti, että lahjoitusprofessori on ollut vireillä vain tutkimusta varten, ei opetusta.

- Salo: AIMO-suunnitelmaa kritisoitiin aikoinaan siitä ettei se tuota tarpeeksi edellytyksiä jatkokoulutukseen. Toivotaan, että ne nyt syntyisivät. Yhteisjärjestelyt vain tahtovat tuottaa paljon byrokratiaa. TAIK on tietysti mielellään mukana monen laitoksen yhteistyössä.

- Arstila-Paasilinna: Uudet ehdotukset odottavat ESR-selvitystä. Sen piti alun perin ulottua 2012 asti, mutta aika on pidennetty 2020:een. Kukaan ei juuri nyt ole valmis avaamaan uusia koulutusohjelmia. Yliopistopuoli on kyllä astetta joustavampi. Loogista on, että uusien ohjelmien esittelyssä siirrytään porrastukseen joka edesauttaa suunnittelua. Pitkän tähtäimen rahoitussuunnittelu on tietysti vaikeaa.

Keskusteltiin KN:n esittämästä yhteiskoulutuksen mahdollisuudesta: siinä on etuja, mutta myös haittoja, jotka täytyy tutkia. Mutta Erasmus-Mundus-ohjelmat ym. näyttävät toimivan hyvin. EU:n laajuinen yhteistyökin nousi esiin.

- Töyry: Miten eri alojen substanssiosaaminen ja journalistiikan hattu toimisivat verrattuna siihen, että opiskelijat kootaan yhden hatun alle? Monialaisuus kandikoulutuksessa voi johtaa eriparisuuteen. Sama opiskelupaikka on myös tärkeä, niin syntyy ryhmä. TAIKilla, TKK:lla ja HKK:lla ollut yhteisiä sivuaineopintoja.
- Kauppinen: Kansainvälinen osaamiskeskus olisi hurja mutta kiintoisa ajatus.
- Häkkinen: Yhteistyö olisi hyvä vaikkakin ehkä vaikeaa. Raittilan väliraporteissa on jo tullut paljon tietoa opetusmääristä ja työllistymisestäkin. Aikakausilehtipuoli ja freelance-työ ovat jääneet vähemmälle. Ne pitäisi saada mukaan.
- Korpijoki: Kun asiasta alettiin puhua, puhuttiin hattumallista. Liitossa puollettiin ilolla koulutusta, jossa moniosaajille annetaan erityiskoulutusta. Nyt kuvio on jotenkin muuttunut.
- Ahtomies: Journalistikoulutusta sinällään ei kaivata vaan nimenomaan aikakausilehtimuodossa. On erinomaista jos saadaan yhteistyö liikkeelle. Meidän tähtäin on suomalaisessa koulutuksessa, mutta olemme toki mielellämme mukana sparraamassa jos kansainvälistä yhteistyötä syntyy.
- Töyry: Tekemieni selvitysten mukaan markkinointiosaaminen on hanskassa, ongelma on ollut journalistisen työn kehittämisessä. Jos journalistinen työ ei ole hanskassa, markkinointi on tyhjän päällä.
- Vanhanen: Journalismin päivillä keskusteltiin konsepteista. Käsityö ja konseptit pitäisi yhdistää.
- Arstila-Paasilinna: Uusissa koulutusmuodoissa on aina lähdettävä korkeakoulujen aloitteesta. Jos teette konklaavin, pitäisi tasan tarkkaan saada omat rehtorit mukaan, priorisoida, laskea kustannusarviot. Normipuoli on hallittava tarkkaan, muuten kaikki kaatuu liikaan avoimuuteen.
- Kivikuru: Kukaan ei ole vastustanut yhteistyöhankkeen virittämistä. Tässä vaiheessa kaikki journalistikoulut (JY, SSKH, TaY) ja TAIK perustavat ryhmän, SSKH kutsuu ensimmäisen kokouksen koolle. Laitokset nimetkään edustajansa 21.10. mennessä, yksi taloa kohden. Ryhmä kutsuu tarpeen mukaan asiantuntijoita. Salo ilmoitti heti, että TAIK:n edustaja Maija Töyry.

Puheenjohtaja vaihtui, H. Zilliacus tuli tilalle Kivikurun poistuessa muita kiireitä hoitamaan.

5. Koulutuspoliittisia kysymyksiä

• Bolognan liikkeellelähtö ja jatkotoimet eri yliopistoissa

- Nordenstreng: Bologna on edennyt hyvin yhteiskuntatieteellisellä alalla. Paljon kysymyksiä on auki kandidatuksien ja maisteritutkinnon siirtymässä. Valintaprosessit ovat mahdollisia maisteritasolle. Tampereella on toistaiseksi vain erikoisvalintatapauksia varten laadittu valintamenetelmiä, mutta on ilmeisesti kehitettävä amerikkalaistyyppinen järjestelmä ohjelmia vaihtaville. Ohjelmaresurssiselvitystyö on meneillään. Bologna on lisännyt kursseja, eikä kandidatukselta ole onnistuttu pienentämään. Sivuaineopiskelijamääriä supistamalla päästään ehkä ratkaisuun. J-koulutus on poikkeuksellisen raskas alue.
- Hujanen: Jyväskylässä hyväksyttiin uudet vaatimukset viime keväänä vain vuodeksi, nyt valmistellaan uudet. Kustannustehokkuutta haetaan, varat eivät riitä palkkoihin. On keskusteltu siitä miten voidaan hyödyntää yhteistyötä. 2007-09 suunnitelmaan tarvitaan innovatiivisia leikkauspintoja priorisointeja, puhe- yhteisöviestinnän ja journalistiikan välillä. Selkeä journalismipainotus säilyy tulevaisuudessa, mutta rajapintoja kehitetään. Kandikoulutuksen statuksesta keskustellaan. Jyväskylässä on myös keskusteltu siitä, otetaanko opiskelijoita suoraan sisään maisteriohjelmaan.

- Salo: TAIK:ssa on oltu samassa vaiheessa vuodesta 1994, ei isoa muutosta mutta ydinaineskeskusteluja on käyty.

- Moring: Ruotsinkielisellä puolella Bolognan myötä journalismikoulutusta on lisätty maisteritasolla ja on saatu yhdessä Viestinnän laitoksen kanssa aikaan suomenkielistä Bolognan jälkeistä toimittajakoulutusta vastaava ratkaisu. Kandidaattitasolla on siirrytty suppeampaan ohjelmaan. SSKH kustantaa osan maisteritasolla annetusta opetuksesta, osan kustantaa tiedekunta erillisellä ruotsinkielisen opetuksen kehittämismäärärahalla, joka on ollut jo aikaisemmin käytössä ja suunnataan nyt tähän tarkoitukseen. Journalistiikan opetus maisteritasolle asti voidaan näin tarjota kokonaan ruotsinkielisenä. Rahoituksessa on kuitenkin epävarmuuksia, mikä voi aiheuttaa huolta tulevaisuudessa.

- Zilliacus-Tikkanen: Pohjoismaisessa kokouksessa esiteltiin huolta rahoituksesta, tasosta sekä arvosanaperiaatteista, jotka eroavat eri maissa.

- Vanhanen: Kaksitasoinen tutkinto voi onnistua tai epäonnistua. Erikoistumisalana maisteritutkinto on hyvä. Saattaa olla, että tulevaisuudessa on vain erikoistuvia maisteriohjelmiä.

- Arstila-Pasilinna: Kaksipilarijärjestelmässä työnjako on se, että koulutuksen velvoite akateemisella puolella kohdentuu tutkimusosaamiseen, ammattikorkeapuolella ammatteihin. Ammattikorkeakoulupuolella alan kaksijakoisuus koetaan haitaksi, koska journalismiin liittyy molempia piirteitä. Mediakoulutus AK:lla kohdentuu uuteen mediaan, toimittajakoulutus on yliopistolla.

- Moring: Ruotsinkielisessä kentässä monipuolistuvan toimintaympäristön teoreettinen hallinta sekä työnohjohtodimensio ovat tärkeitä.

- Vanhanen: Syventävät ja laajentavat maisterikoulutukset kehittynevät rinnakkain.

- Nordenstreng: Ministeriön asetuslistalle haluaville maisteriohjelmille on pian deadline. Journalistiikassa on toistaiseksi mainittu vain yksi, visuaalinen journalismi (alan yhteinen). Mutta viestinnän alalla Vaasan yksiköllä on oma viestintään liittyvä maisteriohjelmansa listalla (ks. seuraava kohta).

• *Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne*

- Nordenstreng: Pitäisikö ÅA:n Vaasan koulutus ottaa mukaan tähän yhteistyöhön? Jos sitä ei pidetä journalismin koulutuksena, se ei ole kansallisessa katsannossa journalistiikkaa opettava yksikkö. Turun laitos on teoreettinen ja suuntautuu elokuva- ja televisiotoimintaan. Uusi professori Hannu Nieminen katsoo hänkin, ettei Turku kuulu neuvottelukunnan toimialaan. Tilanne on siis ennallaan: kolme journalismikoulua, ja SSKH:n kautta viestinnän laitoksen maisteritaso tulee piiriin. Tämän lisäksi TAIK.

- Arstila-Pasilinna: Entä Helia?

- Nordenstreng: Se on asia, joka tulee ratkaista Raittilan selvityksen yhteydessä.

• *Jyväskylän tilanne*

-Hujanen: Hetkellisesti kireä tilanne on ratkennut hyvin. Yleisestä viestinnän kandi-suunnitelmasta on luovuttu. Luostarisen virka tulee täyteen.

• *Ensi vuoden aloituspaikat*

- Nordenstreng: Tampereella 50 aloituspaikkaa (40-45 sekä 10 erityisaloituspaikkaa maisteritasolle)

- Hujanen: Jyväskylässä 22 paikkaa, säilyy ennallaan.

- Zilliacus-Tikkanen: SSKH 20 paikkaa, säilyy ennallaan.

6. Kokouksen päättäminen ja sopiminen seuraavasta kokouksesta

12.12. klo. 14. Paikka: SSKH tai VTA

Aiheet:

- Harjoittelu
- Opiskelijavalinta
- Koulutusjärjestelmä
- Aikakausicolehtikysymys.

Kokous päättyi klo. 15.35.